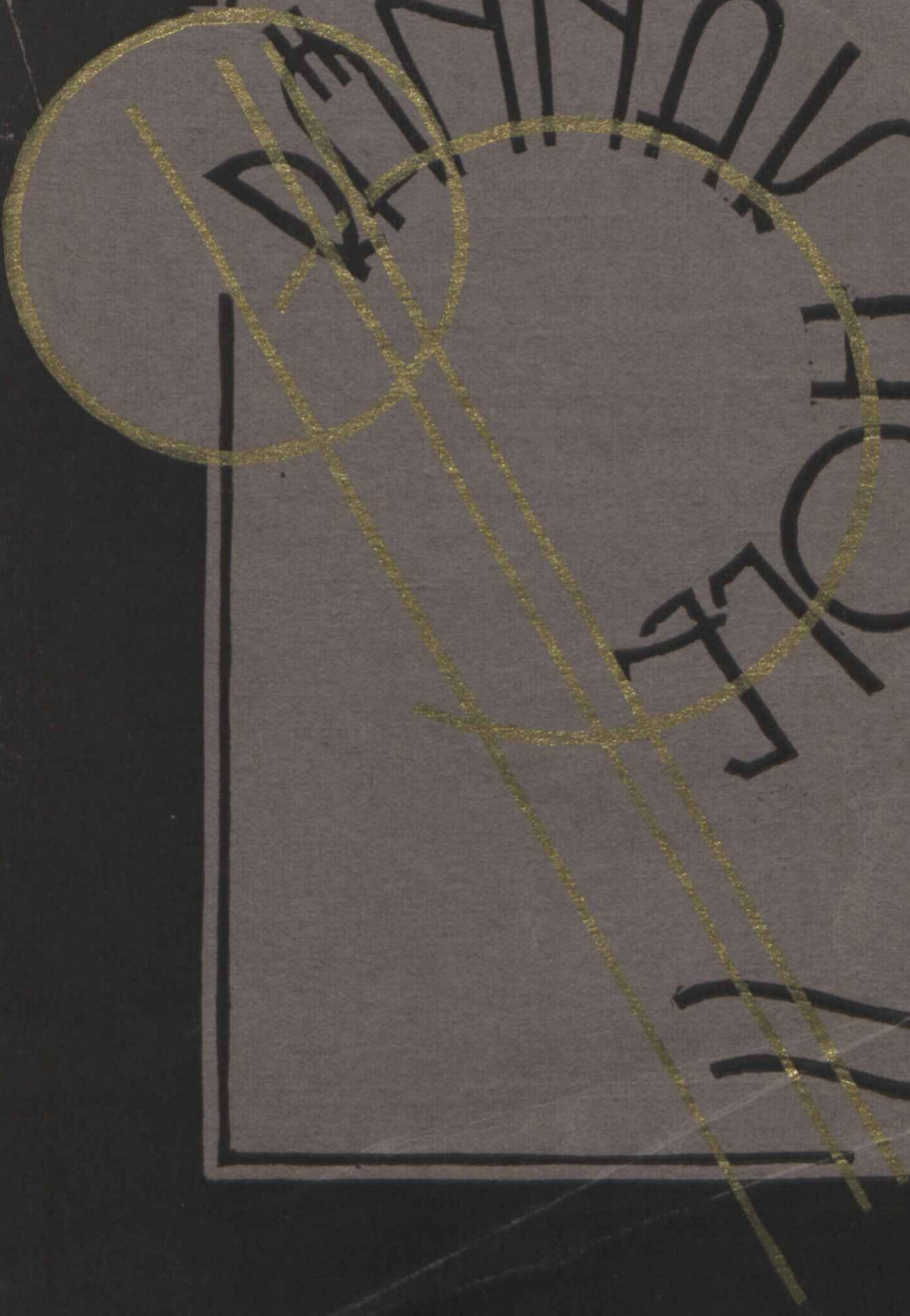

THE
MOUNTAIN
DOES
NOT
SPEAK

|||

17

Aktsia-Selts „VILL“

Narva. Telef. 161. Juhatas 70. Telegr. Narva-Vill.
Ladu: Tallinn, S. Karja l. 20. Tel. 450-39.

**Villase- ja siidiriide kudumise-,
trikoo- ja sukavabrik.**

**Riide värvimine, trükkimine ja
appretuur.**

**Villase- ja puuvillalõnga vär-
vimine. Meritseriseerimine.**

Lõngamüük en gross ja en detail.

==== **Uudis!** =====

Kudujatele korrutatud mitme-
värvilist puuvillalõnga
rikkalikus valikus.

Detailkauplus Narvas: Peetri pl. 6.

RÄNNAK AOLE

NÜG Õpilasingi album
kooli 59. aastapäeva puhul.

Narvas,

17. novembril

1934. a.

Sisu: Kooli 59. aastapäevaks — W. Nano; Soove kooli 59. aastapäeval — A. Ljamsin; Narva linna Ühisgümnaasium; Noored võitluses uuenduste eest — A. Rosental; Sügisest — luuletis L. P.; Mälestus yhest inimesest — E. M.; Sügisfantaasia — K. K.; Tervitus — luuletis J. M.; Inimene — I.; Oõ hämaras rääkis taat... — L. L.; Kodutu — H. G.; Tükike suve — L. V.; Minu noorusmaa — Leelu Reitsnik; Ju kuldab kuu kõik metsasalud — luuletis L. Rindeberg; Emale sünnipäevaks — luuletis Selma Anton; Aútuno — E. A.; A. H. Tammsaare „Elu ja armastus“ — E. M.; Keelenurk; NÜG õpilaste organisatsioonilisest korraldusest.

Kooli 59. aastapäevaks.

Meie kool on jõudnud auväärsele ikka. Kuigi suurema osa oma elust ta on taotlenud meile võõraid sihte, sihte, milliseid talle ette kirjutas tsaari võim, on ta siiski ühtlasi olnud kultuuri teenistuses. Tänu sellele on ta kasvatanud ka eesti mehi, kelle teened jäävad unustamatuiks. Vaadake korraks marmortahvleid kooli koridoris — ja teie leiate nii mõnegi nime. Narva gümnaasiumi õpilased on kirjutanud hiilgavaid lehekülgi Eesti vabadussõja ajaloo veergudele. Olen kindel, et praegune põlv ei jää maha oma sangarlikest eelkäijaist; seda laseb oletada juba seik, et nii palju meie kooli meesõpilastest on kas kaitseliitlased, skaudid või noorkoikad; V-h klassi meesõpilased näit. on viimane kui üks kaitseliidus. Üle kooli 71 meesõpilast kuulub vabatahtlikult organisatsiooni, mille õilsamaks eesmärgiks on isamaa teenimine. Neid oleks veelgi rohkem, kui kool ei keelaks

osavõltu õpilasil, kes halvasti täidavad oma otsekoheste ülesande — koolitöö. Isamaa ei vaja sõnu, olgu need kuitahes ilusad; isamaal ei ole kasu armastuseavaldusist, olgu need kuitahes südamlikud; isamaa vajab te g u s i d, — ja õpilase teoks on korralik koolitöö. Sellepärast siis — uuendagem töötus, mille iga õpilane juba kindlasti kord on andnud — saada paremaks õpilaseks, paremaks õpilaseks selleks, et pärast kooli lõpetamist oleks võimalik koolieas kogutud teadmisi, koolieas omandatud oskusi ühes distsiplineeritud mõistuse ja kindlaks kujunenud tahtega, ühes sügava armastuse ja sooja südamega rakendada Eesti Vabariigi ja eesti kultuuri teenistusse.

W. Nano,
gümnaasiumi direktor.

A. Ejamäe.

Soove kooli 59. aastapäeval.

Igal rahval on omad tulevikusihid. Iga natsioon on püüdnud luua uut ja parandada, teisedada seda, mis on teisel rahvusil või ta püüab luua ise uusi väärtusi. Neid püüdeid on püütud isegi teiste rahvaste ning riikide poolt summutada, kuid tagajärjeta. Noor-Eesti ajalool tekkisid omarahvuslike huvetega õpilasingid, milliseis teotesid aqaramad rahvuslased, õppurid — fanatikud. Selliste ringide sihid olid puhtrahvuslikud; Loeti kuulsate kirjanike Darwin'i, Marx'i, Nietzsche', Brandes'e, Ibsen'i, Tolstoi' töid. Need teosed avasid tollaseile noorile uued eluvaated. Asjata ei ytle Fr. Tuglas nende kohta: „lialgi ei ole meie noorsugu nii aateline olnud kui siis!“

Seega võime uhked olla oma eelkäijale. Nad olid meie vaimuvara, rahvusliku idee kandjad, pioneerid.

Au neile!

Enne meid on siit koolist nii paljudki lahkunud. 59 aasta jooksul on palju syndmusi olnud nii yhiskondlikus kui ka riiklikus elus. On olnud hävitavaid sõdu, laastavaid katke ning veriseid revolutsioone. Neist yhede on tõstnud kõrgele rahvuslikud ideed, vabaduse; teised maha surunud need püüded. Kuid usume, et eesti õppiv noorsugu on olnud selle 59 aasta kestvusel alati vaimustatud kõrgemaist eluvaateist ja kultuurist. Kool oma kasvatajatetega on vähemalt taotlenud seda.

Seepärast olgu meil, nii nagu olid kord Noor-Eesti lipukirjaks: „Enam kultuuri! Enam euroopalist kultuuri! Olgem eestlased, aga saagem ka eurooplasteks!“

Narva linna ühisgümnaasium

äsutati 1875. aastal tolleaegse Narva linnavalitsuse poolt. Pika aastate-
rea vältel on kool kujunenud tänapäeva nõudeile vastavaks õppe-
asutiseks ja haridustempliks.

Praegu töötab NÜG majas, mis on paremaid ja suuremaid
koolimaju kogu Eestis, dir. V. Nano juhatusel 3 kooli: gümnaasium
humanitaar- ja kommertsharuga, keskkool ja era-kaubanduskool.
Klasse on üldse 10, õpilasi 323, õpetajaid 19.

A. Rosental.

Noored võitluses uuenduste eest.

Pilk möödunud aegadesse avastab, et inimkond pole sajandite
vältel tammund samal paigal, vaid on yha ryhkind edesi teatava
kindla tähise suunas. Lakkamatult on jätkund järjekindel uuenda-
mine, vananend eluviisest ja vaateist, iganend töövõllest ja -vahen-
deist loobumine ning nende asendamine uusiga. Sama protsess toimub
ka olevikus ning tulevikuski. Ja see on häa, on mõistlik, on loo-
mulik. Meid ei rahulda jäädavalt ikka need ja samad eluvormid;
vajame ja nõuame vaheldust, ihaldame uuendust yhel või teisel alal.

Ent uuendused ei saabu iseendast ega juhuslikult. Nende eest
tuleb võidelda, tuleb ohvreid kanda, vintsutusi ja peltumusi taluda.
Siiski leidub tuhandeid ja tuhandeid, kes hoolimata kõigist raskusist
ei pörka võitlusest tagasi. Sääraste hulka kuuluvad esmajoones
tulimeelsed noored.

Nooril on hulk eeldusi, mis soodustavad tarmukamat reformi-
püüdu vanadest. Jõudu on kylluses, sest elatismured pole seda veel
kurnand; hing on elumyrgest piga täiesti vaba ja täis tõelist usku
ylevate aadete teostetavusse; vanule omase egoismi asemel tiivustab
noori yldiste hyvede taotlus. Ja nii võideldakse ning rässitaksegi
vaimustusega. Tuntakse rõõmu opositsioonitsemisest olevaga, protes-
titakse oleviku pahede vastu ja nõutakse uut ning paremat.

Nii võitleb kogu maailma noorsugu, eriti haritud noorsugu
paremuseleviivate uuenduste eest. Nõutakse kadu alkoholismile,
sõjale, isikuväärsete vabaduste kitsendamisele ja lurnitsevale kemple-
misele suurte sõnadega, mis ei tule sydamest. Avaldetakse kärevat

protesti igasuguse tagurluse vastu, mis hoiab kyynte ja hammastega kinni mineviku eluvormest.

Teame, et sama teed on talland ka meie eelkäijad, noored mõödund ajal. Meenutagem vaid, millist meelehärmi tegid 19. sajandil yliõpilased Saksamaal, Prantsusmaal ja mujal oma revolutsiooniliste uuendusnõudega tagurlikele ja reaktioonilisile valitsejale; meenutagem Noor-Eesti noori, kes kandsid karistusi oma käredate uuenduspyyete pärast, kuid ometi võitlesid välja pyslitet eesmärgini. B. Shaw ytleb: „Kõik, kes tõesti hoomanguväärsel elus kaadavad, on alul olnud revolutsionäärid“.

Säärane revolutsioonilisus ja uuendustahe tiivustagu meidki. Kergemeelne on põletada noorusjõudu mõttetuis naudinguis või surmata teda vanult ylevõetud pessimismiga.

Tahame reforme yhiskundlikes suhteis loomulikkuse ja ratsionaalsuse suunas, taotleme uuendusi ja muudatusi koolikorralduses, usuelus, lõbutsemisviiside alal; ihkame näha kogu elu järjekindlat uuenemist ning arenemist humaansuse poole.

On tõsi, et nii mõneski suhtes meil pole täielikku selgust selles, mida, milliseid uuendusi me just nõuame. Oleme vaid veendund, et praegune kord paljudel aladel pole enam ajakohane, vajab parandust; nooruse terve vaist ytleb seda. Aga päämised sihtjooned on meil siiski mõttes valmis kujunend, ja nendest piisab esialgu uuendusidee propageerimiseks. Aegamööda jõuame välja ka neigaliste kavadeni.

Põhjamaised noored pole nii revolutsioonilised, et pimesi ihaldaksid uuendusi vaid uuenduste eneste pärast, ilma kindla otstarbe ja mõtteta. Ei. Leidub alu, kus me lepime ja rahuldume olevaga, kus alles tulevaste põlvede noored hakkavad võitlema reformide eest.

Kuid enamus elunähteist vajab meie arvates juba nyd viivitamatut uuendamist. Seepärast olemegi võtnud loosungiks elureformi ja tahame rakendada oma noorusjõu tõhe selle hääks.

Teame, et tulemusi on meie taotlusil ainult siis, kui tegutseme organiseeritult ja yksmeeles. Iga noore kohuseks on hoolitseda selle eest, et pyha noorustuli, vaimustus ei kutsuks. Ta ei tohi kustuda, ei kustugi! On muidugi mõõnaaegu, kuid need on ajutised, neile järgneb uus jõuline tõus.

Samm kindel ja mehine, hinges kultuuritahteline uuendustung, käes vaimustustungal — nii astume võitlusse.

Narva juga.

Sügisest.

*Tuul keerutab koltunud lehti puul,
„Sügis tuleb,“ nii nukrana sosistab huul.
Kõik hääbub ja närbub ja unele suigub,
Vaid inime, õnnetu, maailmas tuigub.*

*Ja võimsana vihiseb tuule viis,
Puid painutab sügistaulte kapriis
Ning keerutab uuesti närtsinud lehti,
Millega emake maa võib end ehti.*

*Taevas on hall ja vihmagi tibab,
Mulla pääl üksik sitikas sibab
Ja otsib vist kohta, et puhkama heita,
Nii väsinud kehake hoolsasti peita.*

*Vaid kurvana kostub veel vändlinnu viis,
Ka nemad lahkuvad, mis tuleb siis?...
Tuleb vilu ja hall ning näpistav külm,
Oi, õudne ja huvitav on siis maailm.*

L. P.

Mälestus yhest inimesest.

Ma istun pimedas kamul oma toa nelja seina vahel ja kuulan vihmapiiskade kõlisevat muusikat aknaklaasel. Mu ees laual suitseb õlilamp ja seisavad raamatuvirnad Käes hoian kirja.

Ma mõtlen suvele, kodule ja yhele inimesele. Kui teie kysiksite

minult, kus on mu kodu, siis vastaksin: mu kodu asub järvikute ja kyngaste maal — päris keset Järvamaad.

Kui teie väisaksite mind, kuhu kyll viiksin teid esmalt? — Olgu, viiksin teid Kiisjärvele. Tooksin teid sinna, kus istun ise nii sageli, yhtal mets, teisel roheline vesi.

Too mets, pole tal otsa ega äärt! Nii kaugele kui näed, ikka kuuskede kiikuvad ladvad ja mändide tihnikud. Kui te roniksite sääll kõrgele kuuselatva, tolle pikima harvikul kasvava hajase puu latva, siis näeksite tykikese Soomet: teile vaataks vastu kyngas rohelse metsa-palistusega, väike sinetav järvesilm ja kollane tee, heleda paelana looklev. Kui te pööraksite silmad teisale, näeksite sama pildi — ikka rohetav metsatukk, sinine järv ja helendav tee.

Võibolla armastate teie merd — suurt rahutut vett. Ent mina pole näind merd, olen ainult kuulnud temast. Seepärast ma ei mõista ka armastada teda, vaid yha unistan järvikuist, noist sinirohelistist jauneist vesist ymber minu synnikoha.

Igal kevadel, tulnue linnast koju, vaatlen oma metsi ja järvi — ma pole tydind neist, nad ei tüüta mind vist iial. Nad on samad, mida nägin väikese tydrukuna, kui käed ei ulatund veel haarama ymber jämeda kuuse, kui unistasin ajast, millal jõuan ronida tolle hajase kõrge kuuse latva ja nägin und pilvipuutuvaist oksist, aimates lapseajuga, et see, kes tõuseb kõrgeile mägedelle, naerab yle kõigi kurbmängude ja murede.

Nad on vanad, ammunäht — need metsad ja järved — ent siiski yha uued, nagu tõuseksid alles esimest korda kuuselatva ja laseksid mööduda oma silmade eest heledail järvepärlile ja tumedail metsatikandusil.

See oli yhel suve ilusal päeval, kui istusin tolle puu all ja vaatesin päikese heledate laikude tantsu veel.

Mõne nädala eest olin vabanend koolist. Vankri ees vana Juku — laihtund, nagu oleks teravaile kondele pääle tõmmat ainult nahkkate — nii sõitsime piki sama teed, mis siiaigi paistab ja sinna jyrge kynka taha kaob.

Kivi, millel istusin, oli suur ja vana, Pisikesena tydrukuna tahtsin korra ronida ta otsa, ent libisesin alla poolelt teelt. Käsi ja põlved verised, istusin ta kõrval ja nutsin, sest mul oli viha, et olin nii väike ja ei suutnud ronida kõrgele kivile, kus olnuks nii tore seista ja vaadata, kas tõesti näeb tarekatust, nagu karjapoiss kinnitas milimesti.

Kui suureks vartun, ronin sinna kuuselatva ja siia kivile, ronin kindlasti ja vaatan, kas tõesti näeb tarekatust! — tõotasin siis.

Nyyd istusin kivil ja mõlgutelin mõtteid.

— Mine ja vaata maailma — tõsi, ta on halb ja jälk, elab kirest ja patust, kuid pole hää, kui inimene jääb võõraks elule — ylles isa, kui ta viis mu kooli. Kesteab, oleksin ehk õnnelikum, kui ma poleks midagi näind ega kellegagi rääkind, kui ma oleksin kinni nende metsade ja järvede kyljes nagu puu juuriga maas ja istudes siin vanal kivil, mu mõtted teinuksid kaugeid rännakuid ning käinuksid kummalisi teid.

Tahaksin elada neist ulmist, mis lammused siinsed metsad ja järvikud! Olla eemal maailmast, et ükski hammas ei riivaks valu-sasti! Istutetue võõrasse mulda iga taim põeb ja paljud ei saagi enam elujõulisiks...

Näe, sääl tuleb mees ja mõni samm eespool koer. Tunnen juba kaugelt neid: see on pime Hannus oma Poisiga. Kes muu käiks nii, komberdades kepi najal, üks käsi pisut ette sirulet, kui tõrjuks nähtamatut vaenlast.

Vana Hannus elab mäel, otse põllupeenrast yles kuusetuka veerus oma tytre talus.

— Mis on minu elu! Jah, eks tantsind minagi kord tydrukuiga, luusind ringi metsi mööda ja murdnud tööd kui tarvis. Kuid nyyd on kõik läind! Elu on veel vaid vaev eneselle ja rist teisile — ylles kord.

Jooksen talle vastu, Ta tunneb, mäletab, miks ei — väike tydruk, heleda pääga, heledate silmiga.

„Ei, vanaisa, — hyyan teda juba ammu nii, sest oma tõelist vanaisa pole ma kunagi näind — ma pole enam väike, olen pikk, peagu sinupikkune, mu juuksed on palju tumedamad ja silmadki pole enam nii heledad-naervad. Tea, kas tunneksidki mind, kui juhtuksin sulle kuski vastu!“ ylen ja haaran ta käe.

„Tunnen, Alla! Kui muidu ka ei — aga sinu häält, seda ei unusta. Juuksed võivad muutuda tumedamaks, silmad kaotada naerutuju, aga hääl — usu — see on ikka sama!“

Talutan ta kivi juure. Hannus käib sageli siin, ta tunneb seda teed. Kui ollakse käind yhte teed nii palju, talland tuhandeid kordi, siis mõistetakse säält alati tulla, ka kinnisilmi, läbi pimedada.

„Vaata, Alla, kas sääl järve teisel loival kaldal kasvab veel too suur mänd! Ma pole sinna enam aastaid saand. Ja nood saared — mäletad, kui käisime sääl? Sinna on palju tagasi. Oota, sina olid siis kuueaastane.“

Kas ma mäletan? Mäletan, mäletan.

Yhel varahommikul reenas väike tydruk valge juukse tuules tantsides ja punase seelikusaba edevasti hypates järve ääre. Seisatus suure kivi juures ja vaatles kortsus kulmul — nii tegid tavalisest suure inimesed, kui nad kõnelesid või nägid midagi tähtsat — kuis Hannus pikis säärikuis solistas vees ja hääris võrkude kallal.

— Kyll võib sääl tore olla, sääl kaugel järvel, kus on nii sygav, et enam põhja ei ulata! Isegi pikim puu metsast kaoks kohe velle, nii et latvagi välja ei jääks. Ma annaksin Hannuselle oma õe nukud, oma koerakutsikagi annaksin. Võtku, võtku kõik! Kuid viigu mu sinna — sinna sygavalle järvele, sinna saarele, kus kasvavad nii imetoredad kased. Mis ytleksid teised, isat-emat ja Eedi, kui kuulevad, et Alla kiikus saare kase meiul, nii et kylm tuul käis sydame alt läbi — mõttes tydruk ja astus käed seljal Hannuselle lähemalle.

„Vanaisa, võta mind ka! Ma kangesti tahaksin!“ päänis, solistades ise juba põlvini vees.

„Kes enne näind, et lapsed järvele tulevad!“

„Vanaisa, ma'i ole enam sugugi laps. Lapsed mängivad nukega — kõik yllevad — aga mina ei mängi, pole mängind kunagi!“ jälvas tydruk nurumist, tõustes ise varbaotsile ja tehes velpa näo.

Lõppeks vanaisa soostus ja viiski tydruku järvele. Alla istus võrkude keskel, roosad varbaotsad punase seeliku alt väljas ja mõtles: maailmas pole siiski midagi toredamat kui vesi, kõrged puud ja suured kivid.

Rohuroheliste tiivuga kiil hilpas veepinna riival. Vesi loksus vastu paadikylge. Imelik, kuis oli vesi mõnikord roheline, siis jälle mõtlesid, et sinine ja helke pärast, et must

— Mis värvi on õieti vesi: roheline, sinine või must? kysis tydruk endalt.

Sellal, kui vanaisa askeldas võrgega, jooksis Alla saarel. Jooksis ta risti ja põiki läbi, hyppas yle madalate põõsaste ning ronis siis kõrgele kasele. Oo, siit paistis terve järv kui pihul! Olid nagu sinise sõõri keskel, nagu kogu maailma keskel!

Kui ei lähekski enam koju — mägaks niisama kuski, uitaks ringi, sõidaks järvel, ainult mõnikord väisaks suurt kivi ja hajast kuuske harvikul...

Palju päevi möödus tollest päevast. Esimisele paadisõidule järgnes teisigi — ent ei enam ykski nii ilus kui too.

„Millele mõtled, Alla?“ pärib Hannus.

„Meenulin oma esimest järvesõitu. Kas sa, vanaisa, mõnikord ei tunne igatsust sõita järvele?“

Igatsust? Mis on temal veel igatseda! Tema igatsused on igatset, tema soovid soovit. Ainult mõnikord, kui päike paistab nii soojasti, siis ta tahaks näha seda valgust.

„Kui sa aastate pikul näed enese ymber ööd, siis sa varsti ei mõista kujutellagi valgust. Päälegi on kujuteld valgus tume valgus, hämar valgus“.

Hannus puudutab oma kõverate sõrmiga kivi, võtab tyki sam-
malt pihku ja ytleb:

„Kivi, see seisis enne meid ja seisab päraski. Kuulsin oma vanaisalt, et ta olevat olnud vana ohvrikivi. Jah, see ta võiski olla... Suur tamm, vägev ja lai nagu kuningas — ei keegi kylas mäleta, et ta olnuks kunagi väiksem — laotas oma oksti tuule kaitseks, nii et suits sai tõusta yles, otse jumala ette, sest tollal austeti veel jumalaid. Meie päeval on aga inimene ise tehi jumalaks — eks ta ennast austa ja eneselle palveta“.

Meie aeg kummardab mõistust — painutab kõik hinged yhte valemisse, sõelub kõik tõekspidamused oma mõistusesõelaga ja võtab hääks ainult seda, mis kõl bab pista suhu ning usub ainult seda, mis laseb katsuda end käega..

„Jah, pole enam usku. Pole ka elurõõmu ega värskust. Aeg-ajalt veidike myrki, see toob mõnusaid unesid. Lõppeks palju myrki, siis on mõnus surra“, räägib vana Hannus nagu iseendale. Näib, nagu oleks ta unustand minu malniduse.

Tõsi. Kas pole kyllalt neid, kel tiisikus hinges. Väevallt on nad syndind, kui juba hakkavad surema ja igatsevad õpetusi loobu-
misest ning väsimusest. Nende käed on elu haardeks liig lyhikesed, nende kõik võtmaks vaba asendit liig kylmund.

Vaatasin, kuis lained kaeverdasid kaldamulda ja vesi virvendus mustana, rohelisena, sinisena. Ei ma tea nyydki, mis värvi ta on —
lõo vesi meie järves..

Kui me kolmekesi läbi madala rohu kahlasime mäele, loojus päike sääil kauge kynka taga ja järv põles punaseli.

Lkselävel pööras Hannus oma pää vastu loojuva päikese ku-
male ja rääkis, võibolla endale, võibolla minule:

„Nii ruttu möödub elu, nii ytle mata ruttu! Tulid; hõiskasid ning läksid — vool haaras kaasa kui tuulispask. Kadusid, ilma et midagi oleks syndind, ilm et midagi oleks juhtund — ainult metsade synges ja kurvameelne õõtsumine kestab..“

Need olid viimsed sõnad, mis kuulsin vanalt Hannuselt. Peagi jätsin oma järvikud ja metsad ning sõitsin linna.

Täna, pimedal kamul, istun oma toa nelja seina vahel, kuulan vihma klöbinat ja loen õilambi tantsiskleva leegi valgel kodunt saadet kirja:

...ja mõne päeva eest suri vana Hannus — said temaga ikka hästi läbi — malsime ta eile, oli vihmane ilm...

Ma mõtlen taas järvikuile ja metsile, mõtlen yhele inimesele, kes oli igatsend kõik oma igatsused ja soovind kõik oma soovid.

Ma tunnen: lahkumishetk on sydameklaasile teemant. Ta lahutab yhtund sydamed ja kisub yhtund käed. Kuid pole valu, mida unustus ei leevendaks, ega leina, mida lohutus ei asendaks — meenuvad ammuloet sõnad.

E. M.

Sügistaasia.

Väikelinna tühjad tänavad... Könniteel kuhjavad tuuleilid koltunud lehti. Vahtrad pika allee lõpul raputavad endilt viimase katte. Nende lehed ilustavad lagunened kive, ja tuul mängib neid löstes ja langetades. Ägedalt paiskuvad nad õhku ja liuglevad vaikselt ning pehmelt, nagu lennutaks härjapõlvlane lohemadusid...

Teravalt mõnda kohta silmitsedes võib näha, kuidas see väike mehike end tuule eest visalt kaitseb, kuidas ta end varjab kivi laha ja ühe käega lehvivaid kuuehõlmu eest kinni hoiab. Teises käes on tal nõor, peenike kui oleks see ämblikuvõrgust pärit, ja ta lennutab suurt vahtralehte — kollast ja pruunitäpulist.

Mehike seisab suure maja varisenud esitrepil. Lagunenud on ka maja, plekiline — kirju, ja krohv on pudenenud ta seintelt. Ükselt on langenud värv ja nähtub paljas puu, kuid see on hinnaline puu. Roostetanud kellapidemest algavad loendamatud amoretid oma teekonda, mis on külvatud roosidega. Kõikjal nende ümber õitseb. Nad naeratavad, nende käed sirutuvad ülespoole ja püüavad üksteise jalgu, pikas rongis suunduvad nad kõrgemale naise jalgade ette, kes kannab suuri viljavihke ja kelle paljastatud õlgadele ja rinnale langetavad marjakobarad. Harulised lehed ümbritsevad ta pead pärjana...

Koltunud on värv — kuid nad kõik naeratavad ja suruvad näod roosesse, ja väädid tungivad üles mööda lagunened trepiastmeid — imellus väljendub nende orjalikus, kuid siiski püsimalult kõrgemale püüdvast olekus. Tuules sahisevad nad, ja suured värvi-

lised lehed langevad trepile, aiateedele ja lagunenud lehtlale. Nad katavad üksiku pingi, mille ees avaneb terve väike tühi park.

Ohtuhämarus püüab katta mehikest, kelle pihust tõusevad ämblikuniidid ja hõljutavad lehti. Äkki tõuseb ta teravatipuline kübar lendu ja kandub kohe üksikule pingile. Kuid ta püüab oma varandust koltunud lehtede lendu tõustes ta eest. Mehike ronib väledalt pingile, astub hoolimatult mu põlvele poriste säärikutega ja õngitseb välja mu põuest kübara. Onnelikult ja rahul olles puhastab seda ja surub siis lehvivatele juustele, mis ümbritsevad ta vanainimese kortsunud nägu.

Lõppeks varvastele tõustes küünitab mulle põue punase lehe, llusaima lohedest. Naeratades koputab mu rinnataskule. Seejuures kõigub ta nii kardetavalt tuuleiiles, et torkan talle kivikese raskuseks taskusse. Ähvardab mind naljatades sõrmega, ja ongi läinud. Varsti näen teda istuvat raudaijal ja viipavat tänavale. Ja vahtraleht mu põuest tõuseb õhku. Ta tõmbab selle tagasi enese juure! — Või naerad, rebasenägu!...

Hämaras taevas aga lendavad pilved ja raagus puud moodustavad siluette. Vana härrastemaja upub ikka enam varjusesse, kunj süttivad tänavalambid. Nad heidavad värisevaid valgussõõre pimedusse, kriiksuvad kaeblikult...

Vanamees seob lohed ettevaatlikult puu külge. Sinna jätab ta nad, ise valgustatud raudvõrelt maha hüpates.

Pingilt näen ma selgesti, kuidas ta käed väarikalt pükste taskudesse topib ja siis mõõdetud sammul, tuule ees küürus, tänavale läheb.

Ta väike kuju kaugeneb, liigub varjult varjule ja muutub lõppeks vormituks täpiks, mis upub pimedasse õhe... K. K.

Tervitus.

Olge tervitet te, metsikumad, valjumad sügisetuuled!

Olge tervitet te, kelle ees katkevad põliste tammede juured!

Olge tervitet te, kes sama pööraselt möllavad õues

Kui möllavad valud, kui möllavad piinad mu põues.

Olge tervitet te!

Olge tervitet te, mustavad pilved, mis rasked kui tina —!

Olge tervitet te, kes te katate taeva helkiva sina!

Olge tervitet te, kelle rüpest langevad pisarad suured,

Te, kelle pisarais upuvad kõik minu piinavad mured!

Olge tervitet te!

J. M.

Jnimene.

Vulisevad avarad taevafontäänid, uulid võimetus hallis närvesöövas sumus, mullal kobrutab mustakas huumus ja seda igavust piiravad horisondiraamid.

Majade vihmast läigivad libedad katused, nende yle lendavad hallid hõredad pilved, nende pääl kauguste tähtede virved, mis toovad, loovad meis surematud aimused.

Kuult hajuvad varjud tihedalt koonduvad virilaisse nägudesse ning maagilist valgust hajutab taevavõlvile sõlmitud hõbering; imesid loodab selle vaateleja miivis ja malbe hing, kuid paremaid pääsmisteid ei otsi ta tegudes.

Langtähhile seavad nad ohtraid ja läageid, magedaid soove, aidaku tarmukad yrgjõud pääsmatult kadunud varje, pyydku sajangule surematu kõrv suust paisatud karje ja maaligu unes neil' ilusaid kuldsäravaid hunnide kuninga Attila hoove!

Hiilgus ja toredus hiilaku igavesti nende kitsas tyhises rinnas, unustus noorusest, lapseest lõpmata edasi kandku, madalat naudingulõbu maailm neil' andku, ja nad loobuvad meelsasti aust olla elanik elu surematuse linnas.

Sääraste elutee suleb viha ja tujude võigas barjäär, jalgalalt, sammsammult ligineb temale hullumeelsuse tont, hambad irevil, neelamas sopane, hävitav surmalont, sellega hävineks sihitu elumõte ja tume elukarjäär.

Nende jaoks maapõues valmis seatud on põrgute piinakambrid, suured väävl- ning võikalt helendavad tulitynnid, piina eest langevad kuradil' elu ajal prassitud kergesti teenitud myndid; need nisvad ning patud toovad piinatuile valusad, tukslevad krambid.

Vaid üksikud näinud on põrgu seitsmeastmelisi piinaringe, neis pattude järgi on liigitatud piinapäevade arv; vaid üksikuit kõlab pärast ootusi, lootusi vabadussarv ja üksikud suudavad lahkuda kesk neid uimastavaid, haaravaid erootilisi vinge.

Kuid töötades usinasti kõigi kasuks ning kõikide hääks, ta lunastab patud, mis varem olid rasked ja rusuvad, ja kõrvaldab takistused tööteedel lebavad, ta vaimuvarad tema käes on valjuks väeks.

Siis alles avanevad suured tarkuste, teaduste salved, ahnelt ja pidevalt tungis ses sihis edasi noorus; kuula, maailm, see on suurim ideaal ning voorus; jääksid eemale tühised aated, mis mõttetud, kalbed.

Piki uule rulluvad kebjad õppurijalad; mööduvad aastad, jää-

vad ära need noorustekunnad, noort võluvad siis uued aated ning teaduskunnad, ja silked saavad nende ideaalitalad.

Nyyd on sygis,
hallid on ilmad,
valitseb syngus ses laias mõõlmatuſ rinnas.

—l.

Hermanni kindlus ja puusild.

Ö hämaras rääkis taat...

Olin päris väike siis. Ei mäleta sest ajast enam palju. Kuid vanaisa mäletan! Mäletan ta lumivalgeid juukseid, ta lahket nägu ja kõige enam ta ülikauneid muinasjutte! Mäletan õhtuid, millal sageli istusin ta süles, kuid mõtteis elasin kaunil muinasmaal. Viibisin sügavas metsapõues, kus elasid kaunid haldjad ja hõljusid murueidelütred, kus igal puul ja põõsal, igal lillekesel oli oma kaitsevaim. Ja neid kõiki ma armastasin; armastasin ka ilusat metsa, kus nad kõik liikusid. Kuid sügavat, pimedat metsa ma kartsin. Kartsin see-seepärast, et säääl elas nõid, säääl elasid ka tigidad metsloomad, ja neid kartsin ma samuli.

Viibisin sageli ka vetevallas, kus valitses veteema oma tütardega — näkkidega. Ka neid kartsin ma väga, sest sageli meelitasid nad väikesi lapsi enda riiki.

Viibisin ka lihtsais talutaredes ning uhkeis kuningalosses. Tundsin vaeslapsi ja kuningatütred.

Nutsin nii mõnigi kord, kui väene Tuhkatriinu tuhast läätsi pidi noppima, või Punamütsike hundi kõhus vaevles. Kuid ikka jälle oskas mind taadike vaigistada, ja peagi jätsin nulu, unustasin oma väikesed mured.

Veeresid päevad, nädalad, kuud ja aastadki. Möödusid kui kaunimas ulmas: päev ilusam päevast, kuu kaunim kuust. Ikka veel kadusid öhtud kaunis muinasvallas.

See oli õnnelik aeg!

Ja siis — ühel hämaral talveöhtul — vaikis vanaisa. Vaikis igaveseks. Varises manalasse kallis taadike.

Ei mõistnud veel siis, mis tähendas mulle taadi surm. Ei teadnud muud, kui ainult seda, et taadike on väsinud ja tahab puhata. Ja kui ta siis sargas lamas, vaiksena ja pühalikuna, siis kõndisin toas nii tasa, tasa — kartsin häirida taadi rahu. Ootasin pikisilmi ta ärkamist, sest tahtsin jälle kuulata ta kauneid muinasjutte. Kuid vanaisa puhkas ikka veel. Olin seeüle väga imestunud, kuid ootasin seda enam, suurima kärsitusega ta ärkamist. Kuid asjatult! Iialgi enam ei tõusnud taadike, iialgi enam ei saanud ma taadi põlvel istudes kauneid muinasjutte kuulda. Kuid siis ei teadnud ma veel seda. Oo, see oli hea, et ma seda veel siis ei mõistnud. Tuhat korda rängem oleks siis kaotus olnud, palju valusam lein. — — —

Palju, nii palju aastaid on möödunud sellest ajast. Olen suureks kasvanud, suuremaks kasvanud on ka mu mured. Kuid pole enam taadikest, kes mind alati lohutas.

Tihti meenub aeg, millal küdeva ahju man istusin taadi süles ja meenub, kuidas öö hämaras rääkis taat. — — — — —

L. L.

Kodutu.

On öhtu. Hämaruse tuhm, igav värv peidab endasse raagus puude paljaid, kartlikult tuulesibavaid oksid ning maalib halliks puult mahalangenud krobelsid ja mustjaspruune lehti. Sinakasrohelistel taevakummil ripuvad suured, mustad linikud, mida üksikud eksinud päikesekiired palistavad veripunaste niilidega.

Öhtu looritatud taustal kerkib pimedusest ebamäärane, must mass pisitillukeste tornikesiga, mis ujedasti tõusevad taevakupli poole. See on linn — väike, hüljatud provintsilinn. Ta helgemaid päevi mäletab ähmaselt vaid minevik; ta rõõmu ja kuulsuse hävitas kultuur.

Nüüd on aeg ta muutnud pesaks vaeseile, igitundmatuile võhivõõraile, kes lepivad ta poolluhistunud, vanamoeliste ehitisiga.

Linnavärvavas seisab vana rauk ja toetub väsinult vastu külma kivimüüri. Elu on vajutanud ta laubale tõsiduse pitsati, mida kroonib salk lumivalgeid juukseid, kuid ta väsinud silmad hergavad noorustulest ja tarmukusest, neist nähtub ta tuline hing, mis praegugi on äiveline jagama teisile oma ammukaotatud õnne.

Vanake vaatab hella, armastava pilguga poollagunud müüre ja igivanu lapitud maju, nagu otsiks ta säält mälestusi, otsiks uut mõtet oma elule. Ta on esimene võõras, kes suhtub nii häätahlilikult vanale linnale; kõik noored enne teda on möödunud siit mälestusita, sest nad ei armasta rauku, polegi neid kunagi armastanud.

Tänaval sibavad sipelgaina lahjunud, kollaste nägudega inimesed. Keegi ei hooa vanakest, ainult mõnel joobnul, kes lallutades taarutab kõvul tänavakivel, on talle midagi arusaadamatut öelda, ning hiljem kaovad needki pimedusse.

Õõ tulekuga tühjenevad tänavad, ainult mõned üksikud inimvarjud hiilivad laternavalguses, ning ülal läikleb kuu puhtas sinitavas ning pärlikarva halli valguse kiired langevad alla ebamääraseile esemeile, valgustades nõrgalt majade röpaseid kontuure. Eemal tänavanurgil vilguvad aeglaselt unised tulesilmad, mis tahaksid meeldi oma punaseid lauge sulgeda ööks.

Vanake seisab ikka linnavärvavas, meenutades mõrusid mälestusi. Siin oli kord ta kodu, millest säilinud ta hinges väärtuslikumad noorusmälestused. Hiljem lagunes kõik tükk-tükilt ja talle jäid vaid üksikud ilusad pildikesed oma minevikust ühes kirbete pettumusiga. Nüüd, kus ta peagu eluaeg rännanud käretevas maailmakeerises, on lõppeks ta raugemata tahe avanud võimaluse naasta koju. Kuid siin tervitavad teda ainult mälestused, mis elavad tas endas ja inimeste elamud, mis on muutunud tundmatuseni ning tänavail rulluvad mööda võhivõõrad näod.

Vanake ei tunne end millestki näävununa, sest milleks peavadki inimesed jääma endiseks, kui mets ja maagi muutub tundmatuseni? Milleks taolleda jäädavat, kui kogu maailm saab aina teiseks ja uueks? Vanake tunneb, et tema elu on möödunud — tal pole enam midagi kaata ses ühiskonnas, nüüd on ta vaid teiste toimingute vaatleja. Ja äkki tajub ta sellise selgusega, milline illusioon on elu ja kui õudselt ja üksikuna seisab inimene maailmas.

Talle meenub ta noorus, ning raske süümega peab mõtlema ta sellele. Kuipalju kasutuid päevi oli ta veetnud ilma väärtuslikku

loomata, Nooruses ta ainult mõtles ja targutas ning uskus, et sellest piisab. Ent fantaasia — milline neelud kingitus! Inimene, kes omab vilgast, teovalmist fantaasiat, kannatab maailmas kümnekorda enam kui teine, kellele illusioonide maailmas täiesti võõras. Ta on vaid elanud, et väriseva ajuga korjata kogemusi, ahmida tajumusi, aina uusi ja uusi, et sulatada neid teisiga kokku ja viia siis hauda kaasa. Ta oli vaid kuulnud... Ta saatus oli alati olnud kuulata. Elu palavaim ja õnnelikem hurm pole teda kunagi puudutanud, ta on sellest vaid kuulnud.

Ta vihkas usku, pidades seda vananenud mõisteks meie ajal. Kuid nüüd mõistab ta, et ükski sugupõlv ei vaja usku rohkem kui meie. See tarve on eneseteadvusetu, tajumatu. Meie traagika on aga see, et meid on aheldatud kirikuisse ja traditsioonesse, mille õpetused ja mõtlemisviisid on meile täiesti võõrad, millest on võimatu leida rahuldust.

Vanakese lahjunud näole poevad teravad valujooned, ta vaatab avasilmi pimedusse, nagu otsiks ta säält mõnd väikestki valguskiirt, mis valgustaks ja soojendaks südant.

Aeglaselt, kuid rõõmsana lahkub ta linnaväravast ja kaob pimedasse õhe. Tema saatus on nagu kõikide inimeste saatus: olla, elada ja otsida — naasta tagasi vanusse armastatud paigusse, uuen-dada sääl ilusaid hällusi ning võtta säält varandusena kaasa nõrka lootusetuld — ja siis kaduda märkamatu teadmatusse

H. G.

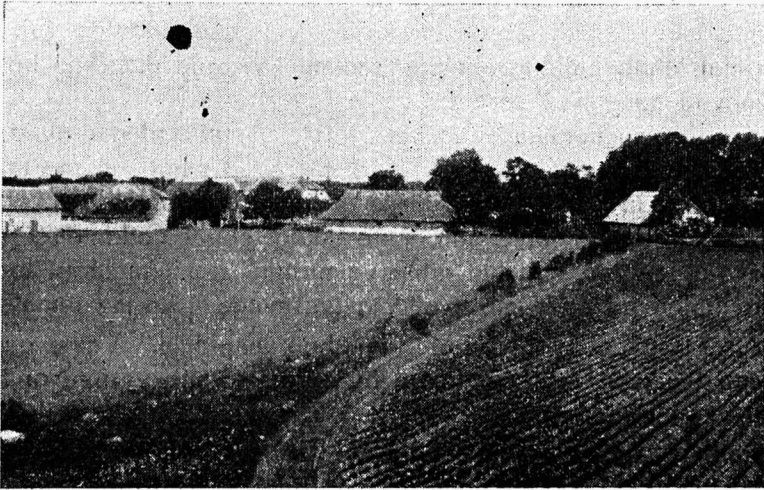
Tükike suve.

Kui lõpeb koolitöö, sõidab Maret maale onu juurde. —

„Oh heldus küll,“ lööb onunaine käsi kokku, „sina tuled kohe nagu hingeõnnistus! Mul abi hädasti vaja.“ Ja särades üle kogu näo tervitab äsjasaabunut. Onu muheleb ja sirutab aeglaselt oma suure ja kondise käe tervituseks. Onupoeg Jaan, tulevane — kui mitte just agronoom, siis igatahes tubli põllumees, tervitab lõbusasti naeratades ega suuda varjata sätendavat häämeelt siniseis silmis.

Maret vahetab ruttu oma linnarõivad kerge kleidi vastu, mis ei karda vett ega seepi, millega võib julgesti kõikjal askeldada. Ja askeldabki kõikjal. Ainult imestab, et siin majas kõike nii asjalikult ja süngelt toimitakse. Tema, Maret ei oska ilma naeru ja lauluta ühtegi sammu astuda. Ja kui Maret toob tuppa kimbukese põllulilli, vaimustudes imetelles iga õit, siis naeratavad nad, nagu naerataks

koerakutsikakese üle, kui see asjatult püüab oma sabaotsa... See ei meeldi Maretile. Ta tunneb, et päevas peab olema vähemalt paar vaba minutit, millal ta saab olla ainult enesega, kuulata looduse kõnelust ja segamatult süüvida ümbritseva ilu mõistmise naudingusse.

Ja ta leiabki need vabad minutid. Need on päälelõunal, kui onu teeb oma tavalist lõunauinakut tagatoas koikul, kus igivana seinakell väsinud häälel tiksus ja vahel sekka kärisedes lööb; kus kärbeste sumin lae all hõljub ja kus kilk koldel tasa kriiksatab. Aknast langeb tupp vihk päikese helekollaseid kiiri, mis läbi pitskardina tungides akna all asuvale lauale pimestavvalge kalgaga joonistab imelise fantastilise ämblikuvõrgu. Jaanist poeg läheb koolimajja posti tooma — ja Maret ongi vaba.

„Nüüd lähen ma järvele!“ mõtleb ta.

Mõeldud — tehtud. Seob rätikese pähe ja lippab välja. Soe suvetuul puhub talle näkku ja püüab ülemeelikult mängeldes vabastada valget juuksesalku hüvaku kõrva äärest, mis pugunud peitu punase rāti alla. Maret näeratab ja sammub edasi. Hüppab üle kraavi, sest purde otsimine oleks tülikas. Sammub edasi mööda kruusast maanteed. Sääli, kus rõõmsasti sulisev ojake lahutab heleda värvilise kasesalu saledate mändide metsast — jällegi üle kraavi ja kaskedealust rada mööda edasi.

„Kui ilus on ometi maailm!“ hüüatab Maret ja silmitseb hardunult sügavtõsiseid mände. Need seisavad liikumatult, sirutades end taevasina poole. Nende ümmarad juured on kui salvavad siud,

mis looklevad sala üle okastega kaetud maapinna; on kui nõõrid, mis põimuvad saladuslikeks sõlmiks. Läbi puude kroonide kiirgab päike, nõiub värvid sulavaks ja pehmeks. Ülal, kus puude kroonide roheline seguneb taeva sinisega ja päikese kullaga, on värvid õhulised, kerged, akvarelliliselt läbipaistvad, allpool punetavad telliskivikarvalised männitüved, varjukülil õrnad violetsed toonid; ja üsna maa ligidal läigib hallikasroheline sammal vanade mändide tüvedel ja roomavad tumelillad varjud.

„Kui ilus on maailm,“ ümises Maret, „ja nemad naeravad, kui ma vaimustunult kõnelen sellest, nad naeravad mind, et ma meisas luusida armastan ja et mulle järve kaldal istuda meeldib... Nad elavad alati, suvel ja talvel siin, kuid ikkagi ei näe nad midagi pääle argipäeva-askelduste. Ja kui mina vaimustun sest jumalikust loodusest, siis muigavad nad „mõistvali“ ja lausuvad: „No-jaa linnalaps.“

Maret sammub tasa edasi. Jõuab järvekaldale. Väike on see järv, üsna tillukene — nagu lomp, aga selge ja sügavsinine on ta — ning nii väga armas päälegi!

„Päikese peegel,“ mõtleb Maret ja istub järvekaldale. Tasa sosistades voogab kõrkjõupuhmastik vastuseks ja vesiroosid noogutavad mõtlikult päid. Hõbedane kalake vilksatab läbi laine ja klaasliibadega kiil põriseb pisitillukese lennukina üle vee — meisterlikke surmasõlmi tehes.

Väike armas järv puhkab keset rohelist nagu safiir rohelises samekarris. Linnulennult vaadates näib vist küll, nagu ripuks too safiir kuldse kee otsas, sest jalgte, mis suubub otse järve, läikleb kullasarnaselt. Kollased, kuldsed, apelsinivärvilised ja soojad pruunpunased toonid ühinevad järve jahedavärvilise sinaga.

Maret toetab käed tugevasti taha ja pääd kuklasse ajades vaatab läbi ripsmete otse päikesse. Läbi ripsmete vaadatuna virvendab päike veidralt, otse kui ähvardaks ta iga minut taevast alla sadada — peenikeste, pidevate kuldniitide vihmana.

Hää on nii istuda, mõelda mitte millestki.

Siis — „Nojah, eks ma öelnud, et ma su siit ikka leian!“ Ja onupoeg Jaan, hiigelpikk poisivolask, seisab harkisjalu paari sammuga kaugusel Mareti taga ja naerab lõbusasti. „Kuule, sa igavene unstaja, parandamatu põikpea, lõunatund on juba ammu möödas, me läheme taha heinamaale. Ma mõtlesin, et sa võibolla tuled ka ühes. Ega sääl suurt tööd ega tegemist polegi — ainult heinad kokku riisuda ja saatu panna. Ma vaatasin sinu jaoks rehagi valmis, Kas tuled?“

Parandatamatu põikpea mõtleb: „Niisiis, selle päeva üksiolemine, looduse nautimine ja õndsus on lõpnud... Aga ega liig palju õndsustki korraga pole hää...“

Ja rõõmsasti lausub: „No muidugi tulen ühes.“

Ja üksmeelselt sammuvad tuldud teed tagasi.

L. V.

Leelu Reitsnik.

I kesk. kl.

Minu noorusmaa.

Mõllen möödunud aegadele, püüan veel kord läbi elada neid aegu. Midagi salapäraselt õrna asub südamesse, kui lähenen oma lapsepõlve-kodule, oma noorusmaale. Juba paistabki midagi punast puude vahelt. Pea olen jõudnud pärale, ja esile kerkib pilt: mugav punane majake puude varjus, lähedal suured aiad, kus oli mõnus mängida lapsepõlve-sõpradega. Kased kohasid, metsad mühasid. Lähedal oli meri ja kuldne liivarand. Sää! — sää! me, lapsed, suvel jooksisime ja uperpalli lasksime. Oli tore lamada liival, mis oli puhas, kuldne.

Meenuvad ka mitmed pisiasjad: kord kinkis ema mulle kena nuku pitskleidis. Ma mängisin parajasti nukuga, kui ema ahjuukse avas ja ise kööki läks. Lähenesin ahjule. „Ära mine ahju juurde,“ hoiatas õde, „Maimu läheb põlema!“ Kuid mina ei kuulnud õe hoiatussõnu, vaid vastasin: „Lapsel on külm!“ Ja ma lähenesin küdevale ahjule, sirutades Maimukese tule poole. Sedamaid pahvatas nuku pää leekidesse. Pillasin Maimu ja pistsin kisama. Kõhe jooksis õde kööki, tõi säält vett ja kustutas tule, kuid Maimu pää oli hävinud ja pitskleitki ülalt katki.

Kord kevadel juhtus mul säärane äpardus: aianurgas kasvas põõsas, mis igal kevadel kenasti õitses. Oli ju tal parajasti õitsemis-aeg, kui ma naabri pojaga aias olin. Läksime põõsa juurde ja kahe mehega murdsime maha oksa, mis oli õisi täis, ja rohkem õisi sel põõsal ei olnudki, sest et ta alles noor oli. Jooksin tuppä emale näitama „kunst-i-tööd“, mille minu algatusel olime saavutanud, öeldes: „Näe, ilus lill on!“ Ema tõreles küll, kuid ega seegi aidanud. Põõsas kuivas...

Selliseid rõõme ja muresid on mul väiksenä olnud palju, palju. Kuid kõiki ei jõua ma loendada, seks korra küll.

L. Rindeberg.

Ju kuldab kuu kõik metsasalud...

Ju kuldab kuu kõik metsasalud
Ja ümberringi sügav öö,
Ka linnukene nurmepalus
On suikunud, tal tehtud töö.

Öö sammub üle meie põllu Ning kõrgelt vaat'vad alla tähed,
Ja üle meie aasade, Nad virvendavad, vilguvad,
Ta järel käivad mustad varjud, Ka kuldne kuu sealt alla vaatab
Ja tõtt'vad üle vainude. Ja laste üle naeratab.

Seal tuulekene tasa, tasa,
Neil laulab unelaulukest;
Seal uneingel tasa, tasa,
Neil puistab silma unekest.

Selma Anton.

1 kaub. kl.

Emale sünnipäevaks.

Mina isegi ei tea,
Mida soovima peaks sull',
Armas, hella, emakene,
Sünnipäeva hommikul!

Palju vaeva oled näinud,
Emake, kui hoidsid mind,
Öösi valvamas sa käinud,
Kartes, et ehk hüüan sind.

Nüüd ma olen sirgund suureks,
Kätel sa ei kanna mind.
Emake, nüüd selle tasuks
Tahaksin ma kanda sind!

Emake, et saaks sul kõike
Vaeva ära tasuda,
Sinule ma täna soovin:
Palju aastaid elada!

Aütuno.

Hieraü forflugis la cignoĵ suden. En bela triangulo flugis ili, la longaj koloĵ etenditaj, la pleĵ kuraga kaj pleĵ forta antaü ĉiuj. Jli flugis suden super nia malgaja naturo al la lando de la brilanta suno. Jli forflugis, ĉar ĉe ni jam unue negis, la arboĵ staras nudaj kaj la koto kovras la teron. Jli, niaĵ lastaj migraj birdoĵ, flugis for, ĉar la ĉielo estas ĉiam pli dense kovrita per nuboj kaj pluvas senfine.

Kaj ili levigis en la aeron kaj forlasis siajn somerajn loglokojn, kiuj nun en la aütuna nebulo aspektas tiel enuaj. De malantaü la griza nububando elrigardis la malgaja suno, kvazaü gi volus adiaü; la forflugantojn. Trankvile movis ili flugilojn, eble estis ankaü ili malgajaj, forportane de ni la lastan restajon de somero.

La cignoĵ estas forflugintaj, la somero estas pasinta; baldaü alvenos la vintro. Sed post la vintro venos ree printempo kaj la cignoĵ reflugos en bela triangulo, la longaj koloĵ etenditaj — la pleĵ kuraga kaj pleĵ forta antaü ĉiuj... E. A.

A. H. Tammsaare' **„Elu ja armastus“.**

Kui räägime eesti kirjandusest, peame mainima kindlasti ka A. H. Tammsaare't — sellest nimest ei saa mööda hiilida, sest temaga on seot meie parimad proosatooted. Tarvitseb meenutada vaid „Töde ja õigust“, mis oma läbilõike ja syndmustikuarenguga on võimaldand kirjanikul maalida laia miljöökujutuse ning tegelaskunna. Tarvitseb meenutada vaid Pearut, Andrest, Marit — noid jõurikkamaid ja omapärasemaid tyype kogu eesti kirjanduses, ning me ylleme kindlas varmuses: kirjanduseharrastajail on õigus Tammsaare'lt nõuda rohkem kui vahest mõnelt muult kirjanikult. Tammsaare' sulest on ilmud raamatuid, mis kisuvad kaasa nii, nagu võivad seda teha ainult suured, yndnud tööd.

„Elu ja armastus“ on Tammsaare' uusim romaan. Nagu juba päälkirjast nähtub, on teose päämotiiviks armastus. „Armastus on keerulisem kui kõik muu elus, kui on muu, siis on tegu teisiga, aga armastuses kõigepäält iseendaga. Armastus võib alati vija enese- või teisetapmisele — ta on pellikum kui oskad arvata.“

Autor on pühendand rohket hoomangut psyhholoogilisele elemendile ja on esitand pikki kõnelusi ning mõtiskelusid elust ja armas-

tusest. Staatilised motiivid on seevastu tagaplaanile jäänud. Sündmustik on olevikuajaline ja teostub päälinnas — osalisesti ka päälinna lähedal talus.

Kirjanik toob keskkooli lõpetanud popsitütre Irma päälinna otsima oma haridusele vastavat kohta. Ent peagi veendub Irma, et sajad, võibolla isegi tuhanded temataolised teevad sama. „Elu pole kool, kus teised sinu eest maksavad ja muretsesivad, elus peab igayks ise maksma ja muretsesima“ — meenuvad Irmale nyüd ema sõnad. Elu näitab kibedasti, et pelgast hääst koolitunnistusest yksi ei reese! Noil nukrail päevil Irma tunneb, et nii mõnestki suurest ja ilusast päevast saab pisiüllike ja inetu. — Ei leia elus eest noid mõtteid ja unistusi, mis mõeld ja unistet koolipingil.

Siis tuleb Irma ellu pööre — jõukas härra, kelle man Irma teenis, naib ta. Irma unustab rikkuses vaesuse, unub isegi ema — too popsieit, kellele korra töötas noor tydruk tuua paremat elu ja töötades oli mõelnud seda saavutada iseoma tööga, ponnistusiga ning kokkuhoiduga, arvestades seks aastaid.

Irma elab veel alles elu unistusis ja illusioones — tema võib näha avasilmi imesid ning toota nägemusi kainest igapäevast, Ta ei ela täiesti pilvil, ent ta ei ulatu ka võtmaks kindlat asendit maapinnal. „Elu peab võtma nagu ta on, tyhiste unistusita ja illusiooneta. Peab harjuma elu reaalsusega, muidu jääd tingimata kuhugi rataste alla — need veeretavad, vintsutavad, lohistavad“, õpetab mees oma „lapsele“.

Kuid Irma jaoks olelevad tollal ainult pyhapäevad, argipäevade olelu on unustet. Varsti vallutab aga eluudu ka Irma maailma. „Minul pole yldse seda armastust olemas, mis teeks inimese truuks, aga sinule on see uskumatu ja arusaamatu, sest sinu armastus on truu,“ yllib mees. Ja nyüd „nutab Irma niiõelda oma elunuttu, nii nagu ta ise seda tunneb ja mõistab.“ Irma on nõus loobuma lapsest, mehe truudusest ja isegi omast armastusest, kui see on mehele koormaks — ent mitte mehest.

Irma on naine, kelle elumõte koondund yhte sõnna: armastus. Tema jaoks ei olele muid mõtteid, pailsi too yks. Näib, nagu ei haarakski Irma ajud probleeme ega produtseeriks kysimusi, sest Irma tunneb, et tal on hää, ent ei mõtle — miks. Irma pole suur võitleja ega mingi ermitsev isiksus, ent siiski sympathyne yhes oma vigadega ja puudusiga.

Irma mees, Rudof Ikka, on väheväärtuslik isik. Ta elab õhk-kunnas, kus puudub haridus ja vaimukus, ringkunnas, mis läbi imbund karjääri- ja ärivaimuga. „Olen nõnda loodud, et luiskan

pisut, kui saan noorematega kokku, sest nemad panevad mu vere kihama, teevad mulle teatud vaimustuse ja ma hakkan niiõelda vaimuselt looma ja luuletama," iseloomustab ta end.

Ikka oma moraalselt lodeva eluga ei suuda äratada lugejas meeldumust. Ta ei nimeta end kaugeliki raiskund inimeseks. „Ei! otse selle vastu: olen elanud ebamoraalselt suurest moraalsusest, suurest kõlblusest“ — nii on tema mõttekäik.

Raha on Ikka'le suurimaid hyvesid maailmas ja äri kõige alus elu. „Kultuurgi on äri, puhas äri, kus makstakse kõrvale.“

Sellise maailmavaate kandja ei saa olla väärtuslik isik -- ta on vaid kõrgemais ringkunnis liikuv tõusik, elumees. Teose keskosas Ikka on tiivustet usust, et temast võib saada parem inimene. Kuid pärast lyhikest katset matab selle mõtte, näinue, et tema jõust ja tarmust ei reese saamaks korralikuks isikuks.

Päätegelaste kõrval esineb yksikuid kõrvalkujusid: mõningad selgejoonelised, teised — iseäranis Kalmu Eedi — ebamäärased ja laialivalguvad. Nad on tood teosesse vaid syndmustiku arengu vajaliste objektina.

Seega on „Elu ja armastuse“ tegelaskund väike. Tyybid ei too midagi uut — nad isegi kipuvad kalvenduma hästijoonistet kujude kõrval. Lugeja ootas rohkem — ta tegi seda täie õigusega — sest Tammsaare on suutev pakkuma haaravamaid, elutysedamaid ja oma-pärasemaid tyype kui mainit teose omad.

Kuid teoses on eluhõngu, mis haarab ja lammub sirnama yhaarenevat syndmustikku. Juba seepärast on „Elu ja armastus“ väärt lugemaks.

E. M.

Keelenurk.

Opilaste loodud uued soovitatavad sõnad:

V h kl.

Tõikima — tõtt rääkima; veldama, vellata — pärit olema; halme — maailmavaade; õõbe, õõpe — õöpäev; malv, -a — meelevald; kame, -da — kiilaspäine; ülvima — üles seadma.

V k kl.

Üme, -da — nõdrameelne; leigas, leika — kahjurõõmus; tenne, tende — kaastundmus; kehise, -e — kergemeelne;

rist, -a — ristsõnamõisfatus; päralema — pärale jõudma; häve — pankrot; ülne — grandioosne; külur — külaelanik; neerima — vastikuks tegema.

Nüü õpilaste organisatsioonilisest korraldusest.

Koolis teotseb Õpilasing 7 osakonnaga. Ringi esimeheks on Arno Rosental, sekretäriks Albert Vaht, Ringi vanemaks — hr. dir. W. Nano.

Spordiosakonna juhatus: Albert Vaht (juhataja), Paul Palgi (abijuhataja), Tamara Kaasik (sekretär), Olev Kolguškin ja Nikolai Pikkat; hooldaja — hr. R. Ült.

Kirjandusosa k. juhatus: Ester Mets (juhataja), Albert Vaht (abijuhataja), Andrei Ljamsin (sekretär), Hilda Grauberg ja Heino Herman; hooldaja — prl. E. Matten.

Karskusosa k. juhatus: Meta Amos (juhataja), Heino Herman (abijuhataja), Elsa Yllö (sekretär), Linda Jõemägi (abisekretär), Arno Rosental; hooldaja — prl. L. Tamman.

Draamaosa k. juhatus: Ada Steinman (juhataja), Linda Jõemägi (abijuhataja), Mihkel Reial (sekretär), Heino Herman (abisekretär) ja Albert Vaht; hooldaja — hr. G. Matto.

Tehnikaosa k. juhatus: Tom Lukman (juhataja), Andrei Ljamsin (abijuhataja), Boris Zeisig (sekretär) ja Mihkel Reial; hooldaja — prl. S. Pikkat

Maleosa k. juhatus: Meinhard Karja (juhataja), Andrei Ljamsin (abijuhataja), Nikolai Viilup (sekretär), Kaljula Karu (varahidja) ja Lembit Mooses; hooldaja — hr. O. Tuisk.

Esperanto-osa k. juhatus: Ekaterina Andrejev (juhataja), Ediih Olev (abijuhataja), Kaljula Karu (sekretär), Lydia Paurman (abisekretär) ja Arno Rosental; hooldaja — pr. A. Olev.

Õpilasingi revisjoni-komisjoni kuuluvad prl. O. Lillioja, Edgar Martenson ja Silvia Kraavik.

Liikmeid on Ringil praegu 109.

Õpilasing annab välja seinlehte, mille toimetusse kuuluvad H. Herman, E. Mets ja M. Karja. Esimene number ilmus 3. novembril.

Väljaandja: Narva linna Ühisgümnaasiumi Õpilasing.

Toimetus: Prl. E. Matten, E. Mets, A. Vaht, A. Ljamsin, H. Grauberg, H. Herman.

Õpilased!

Kindlustage endi
tulevik!

Asutage jooksev arve

NARVA ÜHISPANGAS.

Meie ostame alati vennas-
rahva—Soome elektripirne

„AIRAM“

sest nemad on vastupidavad
ja tarvitavad vähe voolu.

ESINDUS:

K.-m. „J. Puhk & Pojad“

Peetri plats 7-a. telef. 27.

Hind 25 senti.

1268 (27.21.54)

Õpilastele eriline hinnaalandus.

Kohale jõudnud suur
saadetus moodsaid õpi-
laste sülle ja kaelasi-
demeid, villaseid, trikoo-
ja nahkkindaid.

K.-m. Joh. Roosipuu,

Narvas, Suur 1. 24. Suurlurg 14, Tartus.

Õpilastele eriline hinnaalandus.
